

Toekomstvisie Orvelte 2025-2040

**Orvelte,
hèt inspiratiedorp van Drenthe**

Voorwoord

Met de oprichting van de Projectgroep OMO (Orvelter Motor Overleg), gevolgd door de Stichting Coöperatief Orvelte, werd door de gemeente en Het Drentse Landschap de vraag neergelegd om een toekomstvisie te ontwikkelen voor de verdere groei van het toerisme in Orvelte. Deze opgave bleek een uitdaging, aangezien Orvelte zich niet alleen als toeristische bestemming wil profileren, maar tegelijkertijd haar authentieke karakter en identiteit wil behouden.

Het proces naar deze toekomstvisie begon met de betrokkenheid van vijf deskundigen. Michel van Maarseveen, Wytze Patijn, Arnoud Odink, Dave Storm en Stephan Warnik brachten ieder vanuit hun eigen expertise een visie op de toekomst van Orvelte, variërend van landschap en natuur tot toerisme en cultuur. De vijf ontwerpen die hieruit voortkwamen, zijn vervolgens voorgelegd aan zowel de ondernemers als de bewoners van Orvelte.

In de verdere uitwerking van deze visie wordt nadrukkelijk ruimte geboden voor bredere betrokkenheid en doorontwikkeling in samenspraak met ondernemers, bewoners en partners.

Daarna zijn de belangrijkste visie-ingrediënten ter aanvulling besproken met gemeente, provincie en Het Drentse Landschap. Zij hebben hun waardering en ondersteuning uitgesproken voor de richting van deze visie. De ontwikkeling ervan sluit bovendien goed aan bij de gemeentelijke en provinciale vitaliseringsopgave, waaronder het versterken van de kansen voor nabijgelegen vakantieparken.

Wat opvalt, is dat het verhaal van Michel van Maarseveen, met voedselproductie als inspiratie voor de toekomst van Orvelte, in veel gesprekken naar voren kwam. Dit benadrukt de sterke verbondenheid van het dorp met zijn agrarische verleden. Daarnaast werd in brede kring waardering uitgesproken voor de plannen van Wytze Patijn en Arnoud Odink, die zich richten op duurzaam toerisme, versterking van routes en voorzieningen, en educatie rondom verhalen.

Deze toekomstvisie is bedoeld om richting en houvast te bieden voor de komende jaren. Zij vormt een kader voor het afwegen van initiatieven, het in balans brengen van ontwikkelingen en het bewaken van de identiteit van het dorp. Daarmee is de visie niet alleen van betekenis voor bewoners, ondernemers en bezoekers, maar ook voor partners, overheden en andere betrokkenen die bijdragen aan de toekomst van Orvelte. **De visie fungeert daarbij als referentiekader voor nieuwe plannen, activiteiten en samenwerkingen.**

Het document is geen vaststaande blauwdruk, maar een gezamenlijk vertrekpunt voor de verdere uitwerking van de visie in de komende jaren.

Het bestuur van Stichting Coöperatief Orvelte

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inleiding.....	4
1. Voeding & inspiratie	6
1.1 Orvelte in het verleden	6
1.2 Orvelte vandaag	6
1.3 Orvelte in de toekomst.....	6
1.3.1 Voeding, aarde, dieren en ambachten.....	7
1.3.2 Ritme van de seizoenen	7
1.3.3 Van voeding	7
1.3.4 Meer betrokkenheid bezoekers.....	7
1.3.5 Kennis en vaardigheden rond voeding	8
1.3.6 Levendigheid brengt leefbaarheid.....	8
2. Routes & voorzieningen.....	9
3. Verhalen & educatie	10
Conclusie: Orvelte, het inspiratiedorp van Drenthe.	11
Van visie naar uitvoering	12

Inleiding

Orvelte is een esdorp waarvan brink, erven, essen en zandwegen nog altijd zichtbaar maken hoe het door de eeuwen heen is gevormd. Deze samenhangende structuur is bijzonder, maar ook kwetsbaar. Het landschap, de bebouwing en het dagelijks gebruik ervan vormen samen de kwaliteit van het dorp.

In gesprekken met bewoners en ondernemers, in het Masterplan Orvelte 2018–2025 en in de analyses van deskundigen komt steeds dezelfde vraag naar voren: hoe houden we deze kwaliteiten levend en hoe versterken we de onderlinge samenhang? Niet alleen ruimtelijk, maar ook in de manier waarop wonen, werken, ondernemen en het ontvangen van bezoekers zich tot elkaar verhouden.

Bewoners en ondernemers geven aan dat duidelijkheid en schaalbewustheid essentieel zijn om goed te kunnen ondernemen en prettig te wonen. Daarbij is een gelijkmatiger ritme van bezoek, met minder piekdrukke, belangrijk voor zowel de kwaliteit van leven voor bewoners als voor de kwaliteit van de beleving voor bezoekers.

De deskundigen benadrukken dat voeding, landschap en structuur samen de basis vormen waarop nieuwe keuzes gewogen moeten worden. Voeding fungeert daarbij als verbindend uitgangspunt: het raakt aan het landschap, aan ambachten, aan ontmoeting en aan gezondheid. Vanuit deze kapstok ontstaat ruimte om ontwikkelingen in samenhang te beoordelen, passend bij de schaal en het karakter van Orvelte. **Daarbij wordt ingezet op zowel horizontale spreiding (over dag, week, seizoen en jaar) als verticale spreiding, door het aanspreken van aanvullende doelgroepen zoals educatieve groepen, workshops en bedrijfsactiviteiten, passend bij de schaal van Orvelte.**

Voor het ondernemersklimaat en de leefbaarheid van het dorp is het wenselijk bezoekers beter te spreiden over de week en het jaar en te sturen op kwaliteit en samenhang. Dit uitgangspunt heeft bij het opstellen van deze visie steeds centraal gestaan. Verdere groei van het toerisme wordt daarbij niet gezocht in een toename van het aantal evenementen, maar in een zorgvuldige ontwikkeling die past bij de schaal, het karakter en het ritme van Orvelte. **Wat goed functioneert, blijft behouden; waar mogelijk wordt versterkt en verdiept binnen de gekozen koers.**

Deze toekomstvisie brengt deze inzichten samen in één richtinggevend kader. Niet om ontwikkelingen vast te zetten, maar om keuzes bewust en in samenhang te kunnen maken: over hoe we met het landschap omgaan, hoe we bezoekers ontvangen en hoe we ruimte geven aan ondernemerschap binnen de maat van het dorp.

In de volgende hoofdstukken beschrijven wij deze toekomstvisie. Eerst wordt Orvelte benaderd als inspiratiedorp, met in de basislaag voeding in al haar vormen als dragende kracht. Vervolgens de twee versterkende lagen van enerzijds de routes & voorzieningen

en anderzijds verhalen & educatie. Deze 3 lagen vormen samen het fundament voor een uitvoeringsagenda die in de volgende fase samen met bewoners, ondernemers, adviesraad en partners wordt opgesteld.

1. Voeding & inspiratie

1.1 Orvelte in het verleden

Het landschap rond Orvelte draagt de sporen van een lange geschiedenis. De hogere zandgronden waarop het dorp ligt, ontstonden in de ijstijd. Eeuwen later groeide hier een samenhangend systeem van essen, erven, brink en zandwegen. Wat er op de akkers groeide, bepaalde het ritme van het werk op het land en gaf richting aan het sociale leven in het dorp. Elk seizoen had zijn eigen cadans, waarbij voeding de dragende kracht van het dorpsleven vormde.

Deze samenhang is vandaag nog steeds zichtbaar in de structuur van Orvelte. De essen liggen er, de brink vormt het middelpunt en de erven en zandwegen tekenen het oorspronkelijke patroon. Daarmee vormt voeding niet alleen een onderdeel van de geschiedenis, maar het fundament waarop het dorp is gebouwd.

1.2 Orvelte vandaag

Het dagelijks leven in en rondom Orvelte is in de afgelopen decennia veranderd. Waar vroeger het land, de seizoenen en weersomstandigheden het ritme bepaalden, wordt het dorp nu beïnvloed door andere vormen van arbeid, mobiliteit en moderne landbouw. Ook toerisme speelt hierin een belangrijke rol. Het huidige bezoek concentreert zich vooral rond evenementen en andere piekmomenten. Voor een gezond ondernemersklimaat en een prettige leefomgeving is het belangrijk bezoekers meer te spreiden over week en jaar, met aandacht voor kwaliteit en onderlinge samenhang.

Tegelijkertijd is de directe zichtbaarheid van voeding in het dorpsbeeld afgenomen. Juist in deze ontwikkeling ligt ruimte voor nieuwe betekenis. Niet door terug te keren naar het verleden of Orvelte te willen vastzetten, maar door opnieuw aan te sluiten bij wat altijd de basis is geweest en dat op een eigentijdse manier te benutten. Wat er groeit op de essen, hoe het land wordt gebruikt en welke rol erven en boerderijen spelen, kan opnieuw richting geven aan het verhaal van Orvelte. Zo ontstaat beweging en ontwikkeling, zonder dat het dorp zijn karakter verliest.

1.3 Orvelte in de toekomst

Vanuit deze basis kan Orvelte zich ontwikkelen als een inspiratiedorp. Een dorp waar voeding wordt benaderd als samenhangend verhaal: zichtbaar in het landschap en de ambachten die het draagt, voelbaar in het ritme van de seizoenen en betekenisvol in wat het zegt over gezondheid. In die samenhang komen verleden en heden bij elkaar en ontstaat ruimte om bezoekers op een andere manier te betrekken bij het dorp en zijn omgeving.

1.3.1 Voeding, aarde, dieren en ambachten

Voeding, aarde, dieren en ambachten bepalen het landschap rond Orvelte. De ambitie is om deze basis niet alleen te behouden, maar opnieuw zichtbaar, voelbaar en betekenisvol te maken in de ontwikkeling van het dorp. De boeren rond Orvelte blijven daarbij onmisbaar. Zij onderhouden het land waarop het dorp rust en geven, samen met hun dieren, vorm aan het landschap en het ritme van het dagelijks leven.

Orvelte kiest ervoor om de samenhang tussen mens, dier en landschap herkenbaar te houden in het dorpsbeeld en deze actief te benutten als fundament onder de toekomstvisie. Het zichtbaar maken van ambachten, zowel innovatief als ambachtelijk, speelt hierin een centrale rol. Voedsel ontstaat door aandacht, tijd en zorg: in teelt, verzorging en verwerking. Ambachten die passen bij de schaal en het tempo van het dorp en die kwaliteit en aandacht centraal stellen.

Zo blijven voeding, aarde, dieren en ambachten geen achtergrond, maar vormen zij een zichtbare en betekenisvolle basis van Orvelte.

1.3.2 Ritme van de seizoenen

Wanneer voeding als inspiratiebron centraal staat, kan Orvelte meebewegen met de seizoenen: in wat er wordt gezaaid, groeit, wordt geoogst en gedeeld. Het landschap en de seizoenen bepalen het tempo; de agenda volgt hieruit. Activiteiten sluiten aan bij dit natuurlijke ritme. Zo ontstaat niet alleen een evenwichtiger spreiding van bezoek over het jaar, maar ook meer balans met de omgeving, het ondernemersbelang en de leefbaarheid van het dorp.

1.3.3 Van voeding naar gezondheid

Voeding raakt direct aan gezondheid. Door inzicht te geven in hoe voedsel ontstaat en welke rol landschap en seizoenen daarin spelen, groeit bewustwording over de relatie tussen wat we eten, hoe we leven en hoe we ons bewegen en voelen.

In een tijd waarin veel mensen het contact met voedsel zijn kwijtgeraakt, kan Orvelte laten zien hoe voeding bijdraagt aan welzijn en preventie, door het verhaal zichtbaar te maken voor ondernemer, bewoner en bezoeker.

1.3.4 Meer betrokkenheid bezoekers

Door voeding opnieuw als fundament te benaderen, biedt Orvelte inspiratie. Bezoekers worden uitgenodigd om bewuster te kijken naar voeding: naar de herkomst, de geschiedenis en de betekenis ervan in het dagelijks leven. Niet om keuzes voor te schrijven, maar om betrokkenheid te laten ontstaan bij het landschap, het dorp en het verhaal dat hier wordt verteld.

Zo ontstaat een onderscheidende en hoogwaardige beleving. Geen pretpark en geen evenementendorp, maar een authentiek dorp waar landschap, gemeenschap, gezondheid en voeding stevig met elkaar verbonden zijn. Een plek waar bezoek uitgroeit tot betrokkenheid, en waar inzichten worden meegenomen.

1.3.5 Kennis en vaardigheden rond voeding

Wanneer voeding als verhaal wordt benaderd, ontstaat samenhangend ruimte voor leren en ontwikkelen. Orvelte heeft van oudsher een basis van agrarische kennis, ambachten en ervaring rond voedsel. De ambitie is om deze kennis opnieuw zichtbaar te maken en te verdiepen, door samen te werken met onderwijsinstellingen, boeren, makers en andere partners die zich bezighouden met voeding, landschap, afkomst en innovatie. Zo kan Orvelte een plek worden waar kennis over voedsel niet alleen wordt verteld, maar juist wordt gedeeld en doorgegeven: van oorsprong tot nu, van teelt en verzorging tot verwerking en bereiding. Niet grootschalig of theoretisch, maar passend bij de schaal van het dorp, zichtbaar en overdraagbaar. Daarmee groeit Orvelte uit tot een inspirerende leeromgeving, waar ambacht, voedselproductie en hedendaagse inzichten samenkomen in het dagelijks leven.

1.3.6 Levendigheid brengt leefbaarheid

Voeding verbindt niet alleen bezoekers met Orvelte, maar raakt juist ook het dagelijks leven van ondernemers en bewoners. Zij kunnen profiteren van kennis, netwerken en voorzieningen die ontstaan rondom voeding, zoals lokale producten, het uitwisselen van ervaring en gezamenlijke initiatieven. Tegelijkertijd dragen ondernemers en bewoners bij aan het verhaal van Orvelte door hun betrokkenheid, kennis en inzet. Zo wordt voeding niet alleen iets om te laten zien, maar ook iets om samen te doen, elkaar in te ontmoeten, samen te delen en samen te dragen. Deze wederkerigheid versterkt de gemeenschap en zorgt ervoor dat Orvelte een levendig dorp blijft voor ondernemers, bewoners en bezoekers, waarin voeding een verbindende rol speelt tussen werken, wonen en beleven.

2. Routes & voorzieningen

Ooit was Orvelte een belangrijk knooppunt voor handel, gevormd door oude handelsroutes die door het gebied slingeren en het dorp verbinden met de omliggende regio. Deze routes liepen langs akkers, boerderijen en natuur en volgden het ritme van het landschap, dat het dagelijks leven in en rondom het dorp bepaalde.

Die historische structuren zijn nog altijd zichtbaar in wegen, paden en kavelpatronen. Orvelte is verbonden met wandel- en fietsroutes en maakt zichtbaar deel uit van het Drentse routenetwerk. Tegelijkertijd wordt het dorp in de praktijk vaak bezocht als afzonderlijke bestemming, in plaats van als vanzelfsprekend onderdeel van een langere tocht door het landschap.

Daar ligt een kans. Door Orvelte beter te verbinden met bestaande en nieuwe wandel- en fietsroutes kan het dorp sterker onderdeel worden van het regionale netwerk, zonder het eigen karakter te verliezen. **Daarbij ligt de nadruk op het beter bedienen van wandelaars en fietsers, met aandacht voor herkenbaarheid, rustpunten en logische verbindingen.** Routes kunnen bijdragen aan een gelijkmatiger spreiding van bezoekers over de dag, de week en het jaar en zo helpen om piekdruk te verminderen.

Beweging door het landschap maakt het verhaal leesbaar. Wie langs boerderijen, akkers en natuurgebieden trekt, ervaart de samenhang tussen voeding, landschap en ambachten. Verplaatsen wordt daarmee meer dan verplaatsing alleen; het wordt onderdeel van de beleving.

Ook voorzieningen dragen bij aan die ervaring. Daarbij gaat het niet per se om uitbreiding of schaalvergroting, maar om voorzieningen die passen bij de rust en maat van het dorp. Denk aan plekken waar lokale producten zichtbaar en beleefbaar zijn, aan kleinschalige eet- en ontmoetingsplekken en aan voorzieningen die uitnodigen om langer te blijven zonder enorme druk te leggen op het dorpsleven.

Ook de ontwikkeling van overnachtingen, horeca en gastvrijheid zal hierin een rol spelen. **Daarmee ontstaat ruimte om nieuwe doelgroepen aan te spreken, waaronder Duitse en Belgische bezoekers, passend bij het profiel en de schaal van Orvelte.**

Kleinschalige en zorgvuldig ingepaste vormen van verblijf kunnen bijdragen aan verblijfskwaliteit, bijvoorbeeld voor fietsers die Drenthe ontdekken en voor bezoekers die bewust kiezen voor natuur en ontspanning.

3. Verhalen & educatie

Orvelte heeft altijd een sterke band gehad met het land en met wat dat land voortbrengt. Boerderijen, akkers en dieren vormden door de tijd heen niet alleen het landschap, maar ook het ritme van het dorp. In die samenhang ontstonden verhalen vanzelf. Verhalen over hoe er werd gewerkt, gedeeld en geleefd, en over de manier waarop voedsel, land en dagelijks leven met elkaar verweven waren. Zo werden kennis, ervaring en betekenis van generatie op generatie doorgegeven.

Ook vandaag zijn er verhalen in Orvelte. Verhalen die informeren over het dorp en zijn geschiedenis, verhalen die via kunst of musea worden verteld en verhalen met een educatief karakter. Zij maken delen van het verleden en het landschap zichtbaar. Het is van belang dat dit verleden zorgvuldig wordt behouden en beschermd. Veel verhalen zijn in het heden verbonden aan specifieke plekken, personen of momenten. Daardoor blijven zij in het dagelijkse dorpsbeeld vaak nog verborgen of versnipperd aanwezig.

Daarin ligt ruimte om verhalen zichtbaarder en samenhangender te maken. Door verhalen sterker te verbinden met voeding en met het landschap waarin zij zijn ontstaan, kan zichtbaar worden hoe verleden en heden met elkaar samenhangen. Wat groeit op de essen, hoe het land wordt gebruikt en welke rol ambachten en ritme daarin spelen, vormt niet alleen de fysieke basis van Orvelte, maar ook een rijk, gelaagd verhaal dat verder reikt dan wat nu direct zichtbaar is.

Verhalen kunnen in verschillende vormen worden verteld. Soms via woorden, soms via beelden of geluid, soms door mensen die hun verhaal delen. Verhalen kunnen worden verbonden aan routes door het landschap. Terwijl men zich verplaatst, ontvouwt zich stap voor stap het verhaal van voeding, land en leven.

Vanuit deze benadering ontstaat educatie bijna vanzelf. Door verhalen te verbinden aan plekken, routes en het ritme van het landschap groeit inzicht in waar voedsel vandaan komt, welke processen daaraan ten grondslag liggen en welke betekenis dit heeft voor het leven van vandaag. Dit biedt ruimte voor educatieve programma's, workshops en groepsbezoeken, passend bij de schaal en identiteit van het dorp.

Conclusie: Orvelte, hèt inspiratiedorp van Drenthe.

Orvelte bevindt zich op een kruispunt waar verleden en toekomst samenkomen, met de kracht van voeding als fundament voor een duurzame ontwikkeling. Door het dorp te verbinden met het landschap en de rijke agrarische geschiedenis, kan Orvelte niet alleen haar authentieke identiteit behouden, maar ook nieuwe kansen creëren voor ondernemers, bewoners en bezoekers. **Het dorp kan zich ontwikkelen als inspiratiedorp van Drenthe, met een herkenbaar profiel dat geworteld is in voeding, landschap en ambachten. Daarbij wordt ingezet op kwaliteit, spreiding van bezoek en het verbreden van doelgroepen binnen de maat van het dorp.**

Het integreren van voeding in het dagelijkse leven biedt een unieke mogelijkheid het ondernemersklimaat en de dorpsgemeenschap te versterken en tegelijkertijd het toerisme op een verantwoorde en dynamische manier te laten groeien.

De verbinding tussen verleden en toekomst wordt verder versterkt door het ontwikkelen van routes die Orvelte beter verbinden met de regio, het uitbreiden van voorzieningen die natuur en gezonde voeding centraal stellen, en het inzetten van verhalen en kunst om de rijke geschiedenis van het dorp te bewaren.

Orvelte heeft de kans om niet alleen een levendig dorp te blijven, maar ook een inspirerende bestemming te worden, waar bewoners en bezoekers leren over de waarde van voedsel, het land en ambachten die het ondersteunt. Door deze integratie van verleden, heden en toekomst kan Orvelte zich positioneren als een duurzame plek, die haar erfgoed niet alleen conserveert, maar het ook actief gebruikt als bron van inspiratie voor de toekomst.

Van visie naar uitvoering

Fase 1 – Richting geven en samenbrengen

De toekomst van Orvelte ontstaat niet in één keer, maar in kleine, zorgvuldige stappen. Het proces is een gezamenlijke reis, waarbij het ritme van het dorp en het landschap bepalend is. Vanuit Stichting Coöperatief Orvelte worden bewoners, ondernemers, vrijwilligers en partners uitgenodigd om actief mee te blijven denken, doen en dromen. In deze fase wordt de visie vertaald naar een uitvoeringsagenda: een flexibel plan dat richting geeft en waarop kan worden voortgebouwd waar de energie zich aandient. Bij nieuwe initiatieven en concrete vragen wordt steeds gekeken hoe deze passen binnen de gekozen koers van de toekomstvisie.

Fase 2 – Uitwerken en organiseren

In de uitvoeringsfase worden rollen en verantwoordelijkheden verdeeld om het proces te begeleiden en de visie daadwerkelijk te realiseren. Er worden drie werkgroepen gevormd, elk rond een specifiek thema, zodat mensen met de juiste affiniteit en expertise kunnen aansluiten. De werkgroepen werken samen aan concrete acties, met ruimte voor flexibiliteit en aanpassing wanneer dat nodig is. De adviesraad levert na planvorming vanuit de werkgroepen advies aan het bestuur. De vertaling naar activiteiten vindt gefaseerd plaats, zodat veranderingen behapbaar blijven voor ondernemers, vrijwilligers en bewoners.

Fase 3 – Afstemmen en ondersteunen

Het bestuur van Stichting Coöperatief Orvelte bewaakt de voortgang en zorgt voor afstemming met de gemeente, provincie en andere partners. Het bestuur ondersteunt waar nodig en maakt strategische keuzes om het proces in goede banen te leiden. Zo blijft het overzicht behouden, is er ruimte voor bijsturing en blijft de uitvoering in lijn met de visie. De verantwoordelijkheid ligt bij de stichting, met de ondernemers en bewoners als onmisbare partner. Waar nodig wordt professionele uitvoeringskracht ingezet, zodat de uitvoering niet uitsluitend leunt op vrijwilligers en er voldoende capaciteit is om plannen zorgvuldig te realiseren.

Fase 4 – Uitvoeren, leren en bijstellen

De uitvoering van deze visie is een dynamisch proces dat voortdurend in ontwikkeling is. Na het vaststellen van de uitvoeringsagenda volgen de fasen van implementatie,

evaluatie en bijsturing. Samen met ondernemers, bewoners, vrijwilligers en partners monitort de stichting de initiatieven, evalueert zij de resultaten en stuurt bij waar nodig. Zo blijft de uitvoering in beweging, met blijvende aandacht voor samenhang en kwaliteit, passend bij het karakter en het ritme van Orvelte. De toekomstvisie en het samenhangend jaarprogramma worden tevens benut om aanvullende financiering en subsidies te ontsluiten ter ondersteuning van de uitvoeringsagenda.